МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філософський факультет
Кафедра теорії та історії політичної науки

Затверджено
на засіданні кафедри теорії та історії політичної науки
філософського факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.)
Завідувач кафедри: д. політ. н., проф. Шипунов Г.В.

Силабус з навчальної дисципліни "Системний аналіз", що викладається в межах ОПП першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 052 "Політологія" галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки"

Львів 2025 р.

Назва курсу	Системний аналіз

Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Університетська, 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 Соціальні та поведінкові науки; 052 “Політологія”
Викладач (-і)	Тишкун Юрій Ярославович, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії політичної наук
Контактна інформація викладача (-ів)	Jurko.tyshkun@gmail.com (032) 239-44-62
Консультації по курсу відбуваються	Консультації у день проведення лекційний занять Щоп’ятниці, 13.30-15.05 год. (філософський факультет, вул. Університетська, 1, кім.204) (за попередньою домовленістю). В он-лайн режимі за допомогою Zoom, Microsoft Teams, Google Meet (за попередньою домовленістю).
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, аби надати учасникам навчального процесу – майбутнім бакалаврам політології – необхідні знання для формування у них цілісного погляду на системний вимір політики, допомогти їм засвоїти наукові знання про поняття “система” та “аналіз”, сутність та методи системного аналізу в політології, а також можливості його застосування у розв’язанні політичних проблем, сукупність методів, прийомів та алгоритмів застосування системного підходу в аналітичній діяльності, основні поняття теорії систем, історію виникнення та розвитку системного аналізу, основні методи та процедури системного аналізу, особливості системного моделювання в політології. На цій основі сформувати у майбутніх політологів вміння користуватися категорійно-понятійним апаратом з цього курсу, користуватися літературою та довідковим матеріалом з цієї проблематики; визначати основні теоретичні підходи до розуміння політичної системи,

	феномени дійсності, які ця категорія розкриває; визначати зв'язки та елементи системи, розглядати проблему у її взаємодії із зовнішнім середовищем та будувати узагальнені моделі політичної дійсності, що відображає всі фактори і взаємозв'язки реальної ситуації, що можуть проявитися в процесі здійснення політичного рішення.
Коротка анотація курсу	Навчальна дисципліна "Системний аналіз" є дисципліною спеціалізації "Теорія та історія політичної науки" спеціальності "Політологія", яка викладається в 7 семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Вона покликана забезпечити ґрунтовні знання системного аспекту політики. Особлива увага при вивченні курсу "Системний аналіз" приділяється формуванню аналітичних навичок, вмінню доцільно використовувати отриманні знання для вирішення теоретичних та прикладних проблем політичної системи.
Мета та цілі курсу	Мета вибіркової навчальної дисципліни "Системний аналіз" – формування у майбутніх бакалаврів політології засвоєння наукових знань про поняття "система" та "аналіз", сутність та методи системного аналізу в політології, а також можливості його застосування у розв'язанні політичних проблем. На цій основі сформувати у майбутніх політологів вміння користуватися категорійно-понятійним апаратом з цього курсу, користуватися літературою та довідковим матеріалом з цієї проблематики; знати і використовувати сукупність методів, прийомів та алгоритмів застосування системного підходу в аналітичній діяльності - основні поняття теорії систем, історію виникнення та розвитку системного аналізу, основні методи та процедури системного аналізу,особливості системного моделювання в політології. Вміти досліджувати не тільки зв'язки та елементи системи, але й розглядати проблему у її взаємодії із зовнішнім середовищем та будувати узагальнені моделі політичної дійсності, що відображає всі фактори і взаємозв'язки реальної ситуації, що можуть проявитися в процесі здійснення політичного рішення. Крім того, курс спрямований на отримання студентами теоретичних знань та практичних умінь, які дадуть їм змогу адекватно і ефективно використовувати одержані навики у майбутній професійній діяльності.
Література для вивчення дисципліни	Основна Гантінґтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Тарас Цимбал. — К.: Наш Формат, 2020. — 448 с. Політична думка XX – початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. Ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.] – Львів : «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с. Історія політичної думки: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алєксєєнко, Т. В. Адрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2020. – 1000 с. Історія політичної думки: навч. енцикл. словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / За заг. ред. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. – Львів: Новий Світ-2000, 2014. – 766

с.
Політологія: сучасні терміни і поняття. Короткий навчальний словник-довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації. – 3-є видання, виправлене та доповнене / укладач В. М. Піча; за наук. ред. Л. Д. Климанської, Я. Б. Турчин, Н. М. Хоми. – Львів : Новий Світ-2000, 2014. – 516 с.
Кухта Б. Влада та політичні рішення. Львів: Кальварія. – 2004.
Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. – Львів: Тріада плюс, 2004. – 392 с.
David Easton 1953, The Political System. An Inquiry into the State of Political Science, New York: Knopf. URL: https://openlibrary.org/books/OL6109289M/The_political_system ; https://archive.org/details/politicalsystemi0000east
David Easton, An Approach to the Analysis of Political Systems, in World Politics (1957) 9. URL: https://www.jstor.org/stable/2008920
Easton David A Framework for Political Analysis, Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1965. URL: https://archive.org/details/frameworkforpoli0000east/page/n3/mode/2up
Easton David A Systems Analysis of Political Life, University of Chicago Press, 1979. URL: https://openlibrary.org/books/OL4749954M/A_systems_analysis_of_political_life; https://archive.org/details/systemsanalysiso00east
Easton David The Analysis of Political Structure, London: Routledge, 2024. URL: https://doi.org/10.4324/9781003545798
Parsons Talcott An Outline of the Social System," pp. 36-43, 44-7, 70-2 from Talcott Parsons, Edward A. Shils, Kaspar D. Naegle, and Jesse R. Pitts (eds.), *Theories of Society* New York: Simon & Schuster, The Free Press, 1961. URL: https://www.csun.edu/~snk1966/Talcott%20Parsons%20-%20An%20Outline%20of%20the%20Social%20System.pdf
Parsons Talcott The social system Glencoe, Ill.: Free Press, 1951. URL: https://archive.org/details/socialsystem00pars
Prigogine, I. Time, dynamics and chaos. Integrating Poincare's "non-integrable systems, Texas Univ., Austin, TX. Center for Statistical Mechanics and Complex Systems Dec. 1989. URL: https://www.osti.gov/servlets/purl/6390561
Nicolis, G.; Prigogine, I. Fluctuations in Nonequilibrium Systems. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 1971, 68 (9): 2102–2107. URL: http://doi:10.1073/pnas.68.9.2102
Prigogine Ilya; Stengers, Isabelle Order out of chaos : man's new dialogue with nature Toronto ; New York, N.Y. : Bantam Books 1984 URL: https://archive.org/details/orderoutofchaosm00prig

Додаткова

1. Бурячок В. Л. Системний аналіз та прийняття рішень в інформаційній безпеці. Підручник, 2015.
2. Шарапов О. Д. Системний аналіз. 2003
3. Шушура О. М. Системний аналіз. Посібник, 2019.
4. Якименко Ю. М. Системний аналіз інформаційної безпеки. Сучасні методи управління Підручник, 2022.

	Інтернет-джерела 1. Міжнародна асоціація політичних наук URL: https://docs.google.com/document/d/1oqxe3zvegUqz5PoJjC9rqK-EKbRCjader4rgjf-Rbrg/edit# 2. Європейський консорціум з політичних досліджень URL: https://ecpr.eu 3. Бібліотека політичної науки Оксфордського університету URL: https://libguides.bodleian.ox.ac.uk/politics 4. Вісник Львівського університету: серія філософсько-політологічні студії URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/archive 5. Talcott Parsons Studies URL: https://web.archive.org/web/20150210024556/http://talcottparsonsstudies.org/
Тривалість курсу	____120____годин
Обсяг курсу	__52___ години аудиторних занять. З них __26___годин лекцій, 26 годин практичних занять _68___години самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	**Після завершення курсу студент повинен:** **знати:** основні поняття теорії систем, історію виникнення та розвитку системного аналізу, основні методи та процедури системного аналізу,особливості системного моделювання в політології **вміти:** досліджувати не тільки зв'язки та елементи системи, але й розглядати проблему у її взаємодії із зовнішнім середовищем та будувати узагальнені моделі політичної дійсності, що відображає всі фактори і взаємозв'язки реальної ситуації, що можуть проявитися в процесі здійснення політичного рішення
Ключові слова	система, політична система, системність, політична зміна, політична трансформація, політична стабільність, системний метод, системний підхід
Формат курсу	Очний
Теми	**ДОДАТОК (схема курсу)**
Підсумковий контроль,	Залік

форма	
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань із дисциплін «Вступ до спеціальності», «Філософія політки», «Історія політичних вчень», «Історія та теорія демократії».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації Лекції Колаборативне навчання Дискусії
Необхідне обладнання	Проектор Роздатковий матеріал Навчальний посібник Навчально-методичні рекомендації
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням: • практичні/самостійні/індивідуальні заняття та завдання: максимальна кількість балів – 25; • контрольні заміри знань: максимальна кількість балів – 25; • залік: максимальна кількість балів – 50. Підсумкова максимальна кількість балів – 100.
Питання до заліку	1. Загальна характеристика поняття «система». 2. Підходи до класифікації систем. 3. Характеристика складних систем. Соціальні та політичні системи. 4. Структура та організація системи. 5. Типи структур системи. 6. Елемент як мінімальна складова системи. 7. Взаємодія системи та середовища. 8. Передумови та необхідність виникнення системного підходу. 9. Характеристика основних етапів становлення та розвитку системного підходу. 10. Концепція загальної теорії систем Л. фон Берталанфі. 11. Теорія політичних систем за Д.Істоном. 12. Н. Вінер про управління системами 13. Основні концепції системного аналізу 70-80-х рр. ХХ ст. 14. Визначення поняття «політична система». 15. Структура політичної системи.

1.	16. Поняття «аналіз» та «системний аналіз». 17. Специфіка застосування системного аналізу в політології. 18. Системний підхід: системний аналіз і системний синтез в політології. 19. Види системної діяльності. 20. Співвідношення системного аналізу політики та системного аналізу в політології. 21. Загальна характеристика процедур системного аналізу. 22. Поняття «опис системи». 23. Теорія катастроф. 24. Теорія ігор (загальна характеристика). 25. Основні засади здійснення ситуаційного аналізу. 26. SWOT-аналіз (загальна характеристика). 27. Метод «чорної скриньки» 28. Особливості системного моделювання в політології. 29. Поняття «модель», «моделювання». 30. Властивості моделей. 31. Основні типи моделювання. 32. Імітаційне моделювання. 33. Стохастичне моделювання. 34. Оптимізаційне моделювання. 35. Головні напрями використання системного моделювання у стратегічних дослідженнях. 36. Основні проблеми моделювання в системному аналізі. 37. Поняття «самоорганізована система». 38. Поняття «синергетика». 39. Синергетичні дослідження Г.Хакена. 40. Основні положення концепції самоорганізації систем І.Пригожина. 41. Основні закони синергетики. 42. Точка біфуркації. 43. Хаос та його роль у розвитку системи. 44. Принцип підпорядкування в синергетиці. 45. Використання синергетичного підходу в політології. 46. Застосування системного аналізу в різних галузях політичної науки. 47. RAND Corporation як піонер у використанні системного аналізу. 48. Розвиток системного аналізу в Україні 49. Дослідження синергетики Добронравовою І.С.
Опитування	Анкета-оцінка з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК

Схема курсу

Тиж. год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Матеріали	Література.** * Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
Тиж. 1. **2 акад. год.**	***Тема 1. Поняття «система» та «аналіз» як базові категорії системного аналізу*** *- Визначення понять «система» та «аналіз». Основні характеристики поняття «система».* *- Класифікація систем. Природні та штучні системи. Відкриті та закриті системи. Динамічні та статичні системи. - Прості та складні системи. Характеристика складних систем. Соціальні та політичні системи.* *- Структура та організація систем. Типи структур системи: лінійні, ієрархічні, мережеві та матричні структури. Взаємодія системи та середовища.*	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали	1-10 12-18 20-23		
Тиж. 2. **2 акад. год.**	**Тема №2. Історія виникнення та розвитку системного аналізу** *- Передумови та необхідність виникнення системного підходу. Основні напрямки системних досліджень. Основні етапи розвитку системних ідей. - Концепція системного підходу Л. фон Берталанфі. Н. Вінер про управління системами. «Системний рух» у науковому знанні. Політологічне*	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали	2-8 11-15 20-23		

	застосування системного підходу М. Вебером. Модель політичної системи Д. Істона. Структурно-функціоналістський підхід Г. Алмонда. *- Концепції системного підходу Т. Парсонса, Р. Акофа, В. Афанасьева, Дж. ван Гіга, І. Пригожина, І. Блауберга, О. Ланге, М. Месаровіча, А. Рапопорта, У. Ешбі та ін.*					
Тиж. 3. **2 акад. год.**	**Тема 3. Сутність системного аналізу та специфіка його застосування в політологічних дослідження** *- Методи політології.* *- Визначення понять «аналіз» та «системний аналіз».* *- Системний аналіз політики та системний аналіз в політології.* *- Системний підхід: системний аналіз і системний синтез в політології.*	Лекція	Презентація,	3-9 13-15 20-23		
Тиж. 4. **2 акад. год.**	**Тема 3. Сутність системного аналізу та специфіка його застосування в політологічних дослідження** *- Основні принципи системного аналізу в політології. Види системної діяльності: пізнання; аналіз; моделювання; конструювання; діагностика; оцінка.* *- визначення поняття «політична система». Структура політичної системи.*	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали	1-7 11-14 16-18 20-23		
Тиж. 5. **2 акад. год.**	**Тема 4. Основні методи та процедури системного аналізу** *- загальна характеристика процедур системного аналізу. Опис системи. Моделювання. Регресійний та кореляційний аналіз. Дисперсійний і коваріаційний аналіз. Дискримінантний і факторний аналіз. Аналіз динамічних рядів.* *- теорія м'яких і жорстких систем*	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали	1-10 12-18 20-23		

	Дж. ван Гіга. Теорія катастроф. Теорія груп та інваріантів.					
Тиж. 6. **2 акад. год.**	**Тема 4. Основні методи та процедури системного аналізу** *- Синергетика. Системна динаміка Форестера.* *- Теорія конфліктів. Теорія ігор. Ситуаційний аналіз. SWOT-аналіз. Теорія графів.* *- метод «чорної скриньки». Метод «дерева цілей». Метод «Делфі».*	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали	2-8 11-15 20-23		
Тиж. 7. **2 акад. год.**	**Тема 5. Особливості системного моделювання в політології** *- поняття «модель», «моделювання». Основні властивості моделі.* *-Поняття адекватності моделі.*	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали	1-7 11-14 16-18 20-23		
Тиж. 8. **2 акад. год.**	**Тема 5. Особливості системного моделювання в політології** *- типи моделювання: математичне, кібернетичне, імітаційне, оптимізаційне, стохастичне, адаптивне, аналітичне.* *- Системне моделювання в політології.*	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали	3-9 13-15 20-23		
Тиж. 9. **2 акад. год.**	**Тема 6. Синергетичний підхід в системному аналізі** *- Поняття «самоорганізована система», «синергетика». Методологічні засади теорії самоорганізації систем. Основні закони синергетики.* *- Хаос та його роль у розвитку системи. Принцип синергізму Г.Хакена. Дисипативні структури І.Пригожина. Атрактори порядку. Керівний параметр системи. Флуктуації.*	Лекція Дискусія	Презентація, Навчально-методичні матеріали	2-8 11-15 20-23		
Тиж. 10. **2 акад. год.**	**Тема 6. Синергетичний підхід в системному аналізі** *- Ситуація (точка) біфуркації. Патерни самоорганізації.* *- Принцип підпорядкування в синергетиці. Використання*	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали	1-10 12-18 20-23		

	синергетичного підходу в політології					
Тиж. 11. **2 акад. год.**	**Тема 7. Застосування системного аналізу в процесі визначення та розв'язання політичних проблем** *- Системний аналіз в політології як ефективний метод пізнання політичних процесів і явищ. Застосування системного аналізу в США та Європі в період Другої світової війни.* *- Впровадження системного аналізу в політичному менеджменті, аналізі та державному управлінні.*	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали	2-8 11-15 20-23		
Тиж. 12. **2 акад. год.**	**Тема 7. Застосування системного аналізу в процесі визначення та розв'язання політичних проблем** *- Головні напрями використання системного моделювання у стратегічних дослідженнях. - Системний аналіз як база стратегічного прогнозування.*	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали	1-10 12-18 20-23		
Тиж. 13. **2 акад. год.**	**Тема 8. Розвиток системного аналізу в Україні** *- Розробка системного аналізу у працях Згуровського М. З. Дослідження синергетики Добронравовою І. С.* *- Використання системного аналізу в наукових роботах Національного інституту стратегічних досліджень.* *- Викладання курсу «Системний аналіз в політології» у вищих навчальних закладах України. Місце системного аналізу в сучасній політичній науці.*	Лекція	Презентація, Навчально-методичні матеріали	2-8 11-15 20-23		

В.о. завідувача кафедри
теорії та історії політичної науки Г. В. Шипунов